

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Secunda secundae Summa Theologiae

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

1 Vtrum modestia sit pars temperantiæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72772](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72772)

animalia nocent hominibus, ut ex eorum corporibus pascantur, non ex aliqua iustitiae causa, cuius consideratio pertinet ad solam rationem. Et ideo, proprie loquendo, feritas, vel saevitia dicitur secundum quam aliquis in poenis inferendis non considerat aliquam culpam eius qui punitur, sed solum hoc, quod delectatur in hominum cruciatu: & sic patet quod continetur sub bestialitate. Nam talis delectatio non est humana, sed bestialis proventus vel ex mala consuetudine, vel ex corruptione naturae, sicut & aliae huiusmodi bestiales affectiones: sed crudelitas non solum attendit culpam in eo qui punitur, sed excedit modum in puniendo: & ideo crudelitas differt a saevitia, siue feritate, sicut malitia humana a bestialitate, ut dicitur in 7. Eth. *

AD PRIMVM ergo dicendum, quod clementia est virtus humana; unde directe sibi opponitur crudelitas, quae est malitia humana: sed saevitia, vel feritas continetur sub bestialitate. Unde non directe opponitur clementiae, sed superexcellentiiori virtuti, quam Philosophus vocat heroicam, vel diuinam, quae secundum nos videtur pertinere ad dona Spiritus sancti. Unde potest dici, quod saevitia directe opponitur dono pietatis.

AD SECVNDVM dicendum, quod severus non dicitur simpliciter saevus, quia hoc sonat in vitium: sed dicitur saevus circa saevitatem propter aliquam similitudinem saevitiae, quae non est diminutiva peccatorum.

AD TERTIVM dicendum, quod remissio in puniendo non est vitium, nisi in quantum praetermittitur ordo iustitiae, quod aliquis deberet puniri propter culpam, quam excedit crudelitas. Saevitia autem penitus hunc ordinem non attendit, unde remissio punitionis directe opponitur crudelitati, non autem saevitiae.

Super Quaestione centesima sexagesimo articulum primum.

QVAESTIO CLX.

De modestia, in duos articulos divisam.

Narr. i. q. 160. dubium occurrit circa illam propositionem. Vbi dicitur quod est aliqua virtus specialis circa aliquod maximum, oportet esse aliam virtutem circa ea quae mediocriter se habent. Videtur enim haec propositio contraria primo veritati, quia circa concupiscentias, & iras, & timores, ac audacias, est aliqua virtus specialis circa maximum, puta, castitas, siue abstinencia, mansuetudo, fortitudo: & tamen nulla ponitur virtus circa ea quae mediocriter se habent in dictis materiis. Deinde apparet contraria auctori, qui superius in quest. 159. ex proposito docuit, quod circa passionem quae inquantum passionem sub principaliter aduertantur rationi, non distinguuntur duae virtutes, una circa ma-

DEINDE considerandum est de modestia. Et primo, de ipsa in communi. Secundum, de singulis quae sub ea continentur.

CIRCA primum quaeritur duo.

¶ Primo. Vtrum modestia sit pars temperantiae.

¶ Secundo. Quae sit materia modestiae.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum modestia sit pars temperantiae.

AD PRIMVM sic proceditur. Videtur, quod modestia non sit pars temperantiae. Modestia nam modo dicitur, sed in omnibus virtutibus requiritur modus; nam virtus ordinatur ad bonum, bonum autem, ut Aug. dicit in lib. 2. de natura boni, consistit in modo, specie, & ordine. Ergo modestia est generalis virtus. non ergo debet poni pars temperantiae.

¶ 2. Præter. Laus temperantiae videtur consistere praecipue ex quadam moderatione. Ex hac autem sumitur nomen modestiae. ergo

A modestia est idem quod temperantia, & non pars eius.

¶ 3. Præter. Modestia videtur consistere circa proximorum correctionem, secundum illud 2. ad Tim. 2. Seruum Dei non oportet litigare, sed mansuetum esse ad omnes, cum modestia corripit eos qui resistunt veritati; sed correctio delinquentium est actus iustitiae, vel charitatis, ut supra habitum est. Ergo videtur quod modestia magis sit pars iustitiae, quam temperantiae.

B SED CONTRA est, quod Tullius ponit modestiam partem temperantiae.

RESPON. Dicendum, quod sicut supra dictum est, temperantia moderatorem adhibet circa ea, in quibus difficillimum est moderari, scilicet circa concupiscentias delectationum tactus. Vbi cumque autem est aliqua virtus specialiter circa aliquod maximum oportet esse aliam virtutem circa ea quae mediocriter se habent, eo quod oportet quantum ad omnia, vitam hominis secundum virtutem esse regulatam, sicut supra dictum est, quod magnificentia est circa magnos sumptus pecuniarum, praeter quam est necessaria liberalitas, quae fit circa mediocres sumptus. Unde necessarium est, quod sit quaedam virtus moderantia in aliis mediocribus, in quibus non est ita difficile moderari. Et haec virtus vocatur modestia, & adiungit temperantiae tanquam principali.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod nomen commune quandoque appropriatur infimo ordini angelorum; ita etiam & modus qui communiter obseruatur in qualibet virtute, appropriatur specialiter virtuti, quae in minimis modum ponit.

AD SECVNDVM dicendum, quod aliqua indigent temperantia propter suam vehementiam, sicut forte vinum temperatur, sed moderatio requiritur in omnibus; & ideo temperantia magis se habet ad passiones vehementes, modestia vero ad mediocres.

AD TERTIVM dicendum, quod modestia accipitur ibi modo communiter sumpto, prout requiritur in omnibus virtutibus.

ARTICVLVS II.

Vtrum modestia sit solum circa exteriores actiones.

AD SECVNDVM sic proceditur. Videtur quod modestia sit Secunda Secundae S. Th.

gnum, & alia circa mediocre.

¶ Ad dubitationem haec breuiter dicitur, quod maior illa sane est intelligenda, si de mediocribus, in quibus saluatur propria difficultas notabilis. Sic enim intellecta, omnes instantias & simpliciter, & ad hominem excludit. Nec arguendus est diminutionis propterea auctor, quia in omni sermone formalium cum de materia virtutis moralis in communi agitur, subintelligitur salus conditiones communes, seu generaliter requisitae ad materiam virtutis moralis. Et propterea sicut subintelligitur quod de mediocribus, quae sunt actus humani, est sermo, quia soli humani actus sunt materia virtutum moralium; ita subintelligitur, quod de mediocribus habentibus propria difficultatem notabilem est sermo, quia circa sola difficilia est virtus. Constat autem hanc esse mentem auctoris non solum ex secundo articulo allegatae quaestiones, sed etiam ex ratione hic subiuncta. Scio quod oportet quantum ad omnia vitam hominis secundum virtutem esse regulatam. Haec enim ratio monstrat, quod de mediocribus quae restant virtute regulanda, loquitur.

¶ Itaque quod si pro quibus, mediocria aliqua sunt quae sub maximorum regula comprehenduntur, de illis non est sermo, vtpote non foris suas regulas. Unde de exemplum dedit auctor in illa materia, in qua maximum habet suam difficultatem, & mediocre habet propriam difficultatem, scilicet circa sumptus, ut patet ex supradictis.

¶ Super Quaestione centesima sexagesimo articulum secundum.

In articulo 2. eiusdem quaestiones aduerte primo, quod auctor in corpore articuli de virtutibus ab aliis positus, ca materiam modestiae, refert se ad quodlibet ad quodlibet.

Infr. q. 168. art. 2. §. 2. di. 1. 3. q. 1. ad 2. q. 1. ad 3.

CCC 4. flo.

¶ 33. ar. 1.

Lib. 2. de inuent. in fo. 3. ante finem. q. 147. art. 4. & 157. ar. 3.

q. 14. art. 2. ad 1.

q. 14. ar. 2.

¶ Super Quaestione centesima sexagesimo articulum secundum.

In articulo 2. eiusdem quaestiones aduerte primo, quod auctor in corpore articuli de virtutibus ab aliis positus, ca materiam modestiae, refert se ad quodlibet ad quodlibet.

Infr. q. 168. art. 2. §. 2. di. 1. 3. q. 1. ad 2. q. 1. ad 3.

CCC 4. flo.